

Tomasz Bartel

Zebrania Katedry Historii Filozofii

Studia Philosophiae Christianae 18/2, 233-241

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i wyznacznikiem etyczno-moralnej postawy, obfitym źródłem wiedzy oraz inspiratorem w kształtowaniu filozoficznego światopoglądu.

Nie sposób w tych krótkich słowach wyrazić całej, jakże wszechstronnej myśli Kozłowskiego. Kto jednak zapoznał się bliżej z jego dorobkiem naukowym i przeszedł losy jego życia, przyzna, iż zasłużył on sobie na miano wielkiego Polaka patrioty i demokraty.

Niechaj mu będzie za to nieustająca cześć i wieczna pamięć.

TOMASZ BARTEL

ZEBRANIA KATEDRY HISTORII FILOZOFII

Katedra Historii Filozofii od trzech lat odbywa regularnie swoje spotkania w trzeci czwartek miesiąca, w gościnnej siedzibie ks. docenta Bronisława Dembowskiego przy ulicy Piwnej. W ciągu trzech lat odbyły się 23 spotkania. Uczestnikami ich są pracownicy etatowi i kadra prowadząca zajęcia zlecone na kierunku historii filozofii, w jednym przypadku na kierunku etyki. W spotkaniach Katedry w minionych latach brali udział: dr Hanna Rosnerowa, mgr Jolanta Zielińska, mgr Ewa Podrez (etyka), prof. dr hab. Mieczysław Gogacz — kierownik Katedry, doc. dr hab. Bronisław Dembowski, dr Tadeusz Klimski, dr Andrzej Porębski, dr Tomasz Ruciński, mgr Adam Aduszkiewicz, mgr Tomasz Bartel, ks. mgr January Budzisz.

Program badawczy Katedry jest rozległy i wyznaczony zainteresowaniami jej pracowników. Dają się wyróżnić cztery główne nurty badań: 1) Badania nad filozofią i kulturą średniowieczną; 2) Badania nad filozofią polską XIX i XX wieku; 3) Badania nad filozofią współczesną; 4) Badania paleograficzne i edycja tekstów łacińskich. Prowadzi się też badania nad filozofią arabską; odrębny dział stanowi filozofia hinduska.

Spotkania Katedry zawierają zwyczajowo trzy główne punkty programu:

Po pierwsze — omówienie bieżących spraw z życia uczelni.

a) ustalanie planu pracy Katedry na dany rok, programy zajęć, lektury,

b) przygotowanie działalności wydawniczej: artykuły i recenzje do *Studia Philosophiae Christianae*,

c) przygotowanie koncepcji konferencji naukowych inicjowanych bądź patronowanych przez Katedrę.

Po drugie — wymiana informacji na temat aktualnych wydarzeń filozoficznych, spotkań, dyskusowanych problemów, publikacji itp.

Po trzecie — wystąpienie problemowe, w którym kolejno członkowie Katedry dzielą się z zebranymi owocami swej pracy naukowej oraz uwagami i troskami płynącymi z prowadzonych zajęć dydaktycznych.

Rok Akademicki 1978/1979

Pracownicy Katedry podejmowali w tym roku następujące zagadnienia i lektury:

Na seminariach z filozofii średniowiecznej czytano u profesora Mieczysława Gogacza — *De primo principio* Dunsza Szkota, zaś u dr Tadeusza Klimskiego *De potentia* Św. Tomasza z Akwinu. Na wykładach

dach natomiast badano filozofię kultury i teorie osoby. Ćwiczenia z lektur tomistycznych (dr Klimski) opierały się głównie na książkach Etienne Gilsona: *Jedność doświadczenia filozoficznego* i *Realizm tomistyczny*. W tym roku włączono do badań nad filozofią ćwiczenia z tekstów obrazujących kulturę średniowieczną: literaturę, muzykę, sztukę — mgr Jolanta Zielińska oraz filozofię języka (ćwiczenia z teorii logiczno-językowych: *trivium* — gramatyka, retoryka, dialektyka, teorie powszechników, teorie oznaczania) — mgr Tomasz Bartel. Nowością było wprowadzenie dla pierwszego roku ćwiczeń z tekstów starożytnych: Platona — *Obrona Sokratesa*, Ksenofonta — *Dialogi Sokratyczne*, Arystotelesa — fragmenty *Metafizyki*, *Traktat o duszy*, Sekstusa Empiryka — *Zarysy Pirońskie*, Marka Aureliusza — *Rozmyślenia*, Plotyna — *Enneady*. Na ćwiczeniach z filozofii arabskiej czytano: *Metafizykę* Awicenny, *O państwie doskonałym* Al Farabiego i *Fons vitae* Ibn Gebirola. Badania nad filozofią polską, które prowadził ks. doc. Bronisław Dembowski, stawiały sobie za cel uporządkowanie problematyki i poznanie autorów piszących w *Przeglądzie Powszechnym* do 1914 roku. Filozofia współczesna oprócz wykładów reprezentowana była w postaci ćwiczeń nad tekstami: *Sein und Zeit* Martina Heideggera, wzbogacony tekstami Husserla i Jaspersa (ks. mgr January Budzisz); na ćwiczeniach z filozofii języka — dr Hanna Rosnerowa — czytano Wittgensteina, Alfreda Ayera, Merlau-Pontiego. Dr Tomasz Ruciński, prowadzący zajęcia z filozofii indyjskiej dla studentów znających sanskryt (jednocześnie prowadzi lektorat z tekstów sanskryckich dla początkujących), studiował z nimi *Upaniszady*. Mgr Ewa Podrez, prowadząca zajęcia ze studentami etyki, nauczając metafizycznych podstaw etyki, posługiwała się tekstami od Platona po Kotarbińskiego.

Kalendarium zebrań

10 października 1978 — Dyskutowano sprawę kształtu przyszłych spotkań i ustalono, że będą one miały charakter posiedzeń naukowych, a także, że będzie się na nich poruszało bieżące sprawy z życia uczelni. Postanowiono każdorazowo sporządzać protokół zebrania i rolę tę powierzono mgr Tomaszowi Bartłowi. Profesor dr hab. Mieczysław Gogacz zapoznał nowych pracowników (mgr Jolanta Zielińska, mgr Adam Aduszkiewicz, mgr Tomasz Bartel) z programem prac badawczych prowadzonych w Katedrze Historii Filozofii Chrześcijańskiej. Ułożono też program sesji naukowych na rok akademicki 1978/79 inicjowanych przez Katedrę: a) sesję absolwencką poświęconą Arystotelesowi; b) sesję studencką poświęconą pamięci Etienne Gilsona; c) sesję coroczną Koła Filozoficznego poświęconą „Filozoficznej problematyce istnienia Boga”.

16 listopada 1978 — Spotkanie poświęcone było zagadnieniom propedeutyki historii filozofii. Swoje poglądy referowali młodzi pracownicy Katedry: mgr Tomasz Bartel omówił ogólne założenia podręcznika propedeutyki filozofii, mgr Adam Aduszkiewicz — pierwsze pytania filozofii i mgr Ewa Podrez zagadnieniem problematyki filozoficznej. Stawiane postulaty znalazły wyraz w dyskusji nad perspektywami różnych sposobów nauczania.

21 grudnia 1978 — na wstępie spotkania podzielono się opłatkiem. Omówiono przystosowanie referatów z odbytej sesji Arystotelesowej do potrzeb wydawniczych (*Studia Philosophiae Christianae*). Przedstawiono program sesji ku pamięci zmarłego we wrześniu Etienne Gil-

sona. Profesor Mieczysław Gogacz zreferował zagadnienie "ludzkiego poznania i myślenia w szkole Wiktorynow. W dyskusji rozważono propozycje dotyczące analizy tekstów filozoficznych i konsekwencje nabywania tego typu wiedzy.

18 stycznia 1979 — Prowadzący zajęcia podzielili się informacjami na temat prowadzonych przez siebie zajęć, przerabianych tekstów a także uwagami dydaktycznymi, jakie nasuwały im się w trakcie ćwiczeń ze studentami. Stwierdzono, że w tutejszej Katedrze Historii Filozofii realizuje się program możliwie najszerszego zaznajamiania studentów z różnymi filozofiami. W dyskusji stwierdzono także potrzebę dalszych badań metodologicznych i poświęcenia jednej z najbliższych sesji naukowych wydziału tym zagadnieniom. Mgr Adam Aduszkiewicz zaprezentował dzieło *Hajj Ibn Jaksa* arabskiego filozofa Ibn Tufajla, wzbudzając refleksję nad związkami zachodzącymi między filozofią i teologią.

22 lutego 1979 — Kierownik Katedry prof. dr hab. Mieczysław Gogacz poinformował zebranych o głównych założeniach zawartych w materiale nadesłanym do zaopiniowania przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki pt. „Kierunki rozwoju szkolnictwa wyższego”. Po dyskusji nad modelem szkoły wyższej, zebrani upoważnili profesora Gogacza do wyrażenia stanowiska wobec tych założeń w imieniu całej Katedry. Dyskutowano status uniwersytetu humanistycznego, podkreślając, że naczelnym zadaniem uniwersytetu jest obrona kultury i że wartości ludzkie, osobowe są u podstaw wszelkiej wspólnoty, także takiej jaką jest uniwersytet. W hierarchii wartości naczelną jest kultura humanistyczna, a dopiero na drugim miejscu specjalizacja zawodowa.

W drugiej części mgr Jolanta Zielińska zapoznała zebranych z historią i dziełami kultury Bizantyńskiej w czterech tematach: a) architektura, b) mozaika, c) malarstwo, d) literatura. W dyskusji stwierdzono, że wpływ kultury bizantyńskiej na zachód Europy nie był wielki. Wiązało się to najpewniej ze Schizmą Wschodnią 1054, która spowodowała izolację tej kultury. Pewien wpływ wywarła jedynie sztuka i trochę literatura. Stosunkowo największy wpływ wywarło Bizancjum na Rusь.

22 marca 1979 — Zastanawiano się nad planem zajęć na przyszły rok. Zagadnienie uniwersytetu u Jaspersa przedstawił dr Stanisław Porębski. Następnie kontynuowano dyskusję nad kształtem uniwersytetu. Celem uniwersytetu, jak stwierdzono, jest głoszenie prawdy, a nie realizowanie jakiegoś programu politycznego czy ideologicznego. Za życie uniwersytetu odpowiadają profesorowie, a nie administracja uczelni, stąd konieczność pełnej samodzielności przy ustalaniu planów badawczych. Ks. doc. Bronisław Dembowski przybliżył organizację i sposób pracy na Uniwersytecie Warszawskim zaraz po wyzwoleniu.

10 maja 1979 — Pożar pomieszczeń na Piwnej uniemożliwił spotkanie z udziałem ks. profesora A. Zuberbiera i gości z Louvain.

21 czerwca 1979 — Spotkanie poświęcone podsumowaniu działalności dydaktycznej i naukowej w roku akademickim 1978/1979. Złożono gratulacje świeżo upieczonym doktorom: W. Bucichowskiemu i J. Wróblowi (Komentarz do *Liber de causis* Rogera Bacona). Pracownicy dzielili się swoimi osiągnięciami i planami naukowymi, Ks. doc. Bronisław Dembowski pracował nad książką o realizmie teistycznym w Stanach Zjednoczonych. Profesor Gogacz pracował nad filozoficz-

nymi aspektami problemu wiary w Boga. Książd January Budzisz nad problemem wiary filozoficznej u Jaspersa. Mgr Adam Aduszkiewicz nad przekładem *De veritate* i pisaną na bazie traktatu pracę doktorską. Mgr Tomasz Bartel nad studium relacji języka i myśli u Etienne Bonnot de Condillaca. Mgr Ewa Podrez kontynuując zbieranie materiałów do pracy doktorskiej zajęła się etyką w ujęciu ks. profesora Stycznia i profesora Kalinowskiego. Dr Jan Wróbel, przebywający w Lipsku, opracowuje monografię *Polacy na uniwersytecie w Lipsku*, zawierającą opisy, edycje, zawartość prac do poł. XVI wieku tj. do usunięcia zakonu dominikańskiego w 1560 r. Dr Stanisław Porebski przygotowuje edycję 26 przekazów tekstu Idziego Rzymianina *De gradibus formarum*. Dr Tomasz Ruciński uczestniczył w konferencji sanskryckiej w Weimarze, prezentując referat: *Wkład naukowy w badanie filozofii yogi profesora Cyborana*. Otrzymał propozycję publikacji tekstu w Indiach. Kończył tłumaczenie książki Mircea Eliade i przygotowuje kwestii wybranych z filozofii indyjskiej do wydania na KULu. Dr Tadeusz Klimski kontynuując prace nad *De potentia* (kwestia *De personis divinis*), badał zagadnienia subsystemy i substancji, przyczyn wewnętrznych i zewnętrznych bytu u św. Tomasza z Akwinu. P. Krystyna Klimska pisze pracę *Koncepcja filozofii chrześcijańskiej w czterech głównych rozdziałach*: 1) związek między filozofią i teologią, 2) przedmiot i metoda w filozofii chrześcijańskiej, 3) spory o możliwość istnienia filozofii chrześcijańskiej, 4) pojęcie filozofii chrześcijańskiej. P. Jerzy Wyszynski pisze pracę *Profesor Stefan Świeżawski i jego koncepcja historii filozofii*.

Rok Akademicki 1979/80

18 października 1979 — Omówiono plan pracy na nowy rok akademicki. Pojawiła się koncepcja przekształcenia spotkań Katedry w Towarzystwo Naukowe, na którym prezentowałyby się krótkie referaty z prac badawczych wykładowców. Przedstawiono też dwie propozycje tematu sesji naukowych: pierwsza poświęcony zmarłym niedawno profesorom, druga studencka, coroczna, w tym roku poświęcona pięknu w aspekcie metafizycznym i estetycznym. W stosunku do roku poprzedniego zaszły niewielkie zmiany w planie zajęć. Dr Tadeusz Klimski przejął wykłady z historii filozofii w średniowieczu. Mgr Tomasz Bartel przejął ćwiczenia z tekstów tomistycznych, a mgr Adam Aduszkiewicz ćwiczenia z tekstów starożytnych. W związku z tym nastąpiły pewne zmiany w sposobie prowadzenia zajęć. Ćwiczenia z tekstów tomistycznych — wobec wyjazdu doc. Półtawskiego — miały spełnić rolę zaznajomienia studentów z klasyczną teorią poznania. Trzeba było więc sięgnąć do tekstów Arystotelesa i św. Tomasza, gdyż nie można pojąć tomizmu bez jego źródeł. Główne lektury: *Traktat o człowieku* św. Tomasza i *Traktat o duszy* Arystotelesa. Profesor Mieczysław Gogacz poświęcił się badaniu teorii przyczyn celowych. Dr Tadeusz Klimski nadal czytał na zajęciach *De personis divinis* — IX kwestię z *De potentia*. Pozostałe osoby postanowiły zmienić nieco zestaw lektur. Ks. January Budzisz oprócz *Sein und Zeit* Heideggera wprowadził jeszcze *Fenomenologię* percepcji Merlau-Pontiego. Mgr Tomasz Ruciński zmienił lekturę *Upaniszad* na tekst *Tarka Sangraha* z komentarzami w I semestrze, a na tekst *Sankhya kārykā* (praca habilitacyjna ks. Tokarza) w drugim.

22 listopada 1979 — Profesor Mieczysław Gogacz złożył relację z dwóch panelowych dyskusji na tematy światopoglądowe, które od-

były się w *Centrum Riwiera-Remont* z jego udziałem. Tematem pierwszej była sytuacja światopoglądu marksistowskiego w zderzeniu ze światopoglądem chrześcijańskim (z udziałem Adama Schaffa), tematem zaś drugiego *Religia, kultura, obrzęd* z udziałem doc. M.J. Siemka, prof. Wiercińskiego z UW, doc. Margula z UJ i gościnnie poza panelem profesora Artura Sandauera. Obie dyskusje pokazały szeroką gamę ujęć, różnic światopoglądowych i pozwoliły środowisku studenckiemu na poznanie stanowiska nauki chrześcijańskiej.

20 grudnia 1979 — Dr Tadeusz Klimski przedstawił wyniki badań w teorii osoby we współczesnym tomizmie. Teoria osoby w wersji zaprezentowanej przez Ojca Krapca przesiąknięta jest metodą fenomenologiczną i jest właściwie rozwinięciem teorii podmiotu.

17 stycznia 1980 — Mgr Ewa Podrez przedstawiła ontyczne podstawy wartości moralnych we współczesnej literaturze tomistycznej. Zwróciła uwagę na problem metaetyczny: etyka będąc nauką autonomiczną opiera się zawsze na jakiejś metafizyce. Prowadzi więc badania, próbując odczytać te metafizyki. Centralnym pojęciem etyki jest pojęcie doświadczenia etycznego, tu bowiem ujawniają się podstawowe różnice w sposobie uprawiania metafizyki moralności. W dyskusji stwierdzono, że etyka musi odwoływać się do szeroko rozumianej antropologii filozoficznej, a nie ograniczać się jedynie do zakresu sprawności ludzkiej.

21 lutego 1980 — Ks. mgr January Budzisz ukazał źródła idealizmu Husserla. W przeciwstawieniu do teorii realistycznych, które zmierzają do wydobycia istoty rzeczy, pytanie postawione przez Husserla brzmiało: „Jaki sens, jakie znaczenie ma to, co istnieje?”. Metoda Husserla wiedzie do odczytania istoty fenomenów, które jawią się świadomości. Źródłem idealizmu Husserla jest jego koncepcja podmiotu, ściślej koncepcja świadomości. Pytanie, czym jest świadomość, jest pozbawione ontologii. Pociągnęło to za sobą idealistyczne stanowisko w poznaniu. Świat jest to zespół znaczeń, treści, które istnieją. Dla Husserla „posiadanie” sensu to sprawa oczywistości. Jeśli coś ma sens, jest dla mnie oczywiste. Obecność jest tożsama z istnieniem sensów. U Husserla pytania o Boga nie może się pojawić z racji wyłączenia metafizyki, a więc tego, co jest poza treścią świadomości.

20 marca 1980 — Ks. doc. dr hab. Bronisław Dembowski zaprezentował problem niezmienności Boga i jego relacji do świata w filozofii amerykańskiej. Filozofowie amerykańscy próbują uzupełniać tomizm. Wiedzy o Bogu, nie widząc możliwości przejścia między deistycznym Bogiem filozofów a teistycznym Bogiem wiary, zadają pytanie, czy Bóg jest rzeczywiście w realnej relacji do świata. Nie wiemy, czym jest wiedza Boga o człowieku i czy nasze modlitwy skutkują oraz czy zachodzi realna relacja między Bogiem a człowiekiem. Bóg filozofów jest wiecznym bytem — jest to ujęcie dalekie, na miarę filozoficznych możliwości. Starają się oni to pojęcie uzupełnić filozofią rozwoju (process philosophy), traktującą o osobowych relacjach, zmianach pojęcia Boga jako odnoszącego się do świata i człowieka. W dyskusji podniesiono problem filozoficznego ujęcia relacji Boga do człowieka i wynikającego stąd pojmowania religii. Życie religijne nie dzieje się w świadomości. Między Bogiem a człowiekiem realnie nie stoi żadna wiedza. Bóg jest obecny w samej istocie człowieka. Relacja obecności jest podstawą życia religijnego i relacji osobowych między Bogiem i człowiekiem. Spotkanie Boga z istotą duszy

powoduje dary bez dodatków wiedzy. Nie jest więc to kwestia poznania, lecz raczej wyboru będącego aktem wiary.

14 kwietnia 1980 — Rozgorzała dyskusja nad tym, czym jest filozofia chrześcijańska. Zdaniem profesora Gogacza, filozofia chrześcijańska byłaby filozoficznym wyjaśnieniem rzeczywistości objawionej. Według E. Gilsona objawienie stwarza konieczną pomoc dla rozumienia w postawieniu zagadnienia. To problemy i sposoby ich stawiania rozstrzygają, czym jest filozofia, a czym jest teologia. Ks. doc. Bronisław Dembowski zwrócił uwagę, iż należy oddzielić filozofię jako rezultat od filozofowania jako procesu. Rezultat filozoficzny bada się przez skutki i konsekwencje. Ks. January Budzisz usiłował wprowadzić kategorię poznania „bytu dla mnie”, wprowadzoną przez filozofię postkantowską, wskazując, że nie ma ogólnego poznania, lecz poznanie podmiotowe. Na tym tle powstał spór, czy w filozofii nowożytnej zachodzi błędne zastosowanie dwóch metod do jednego faktu, mianowicie, czy metoda Kanta zawiera zarazem *reditio* (wracanie aprioryczne do przemyśleń) i bierną recepcję treści poznawczych.

22 maja 1980 — Mgr Tomasz Bartel przedstawił zagadnienie prawdy poznania i prawdziwości wypowiedzi w tekstach o tym samym tytule: *De veritate* św. Anzelmia z Canterbury i św. Tomasza z Akwinu. Pojęcie prawdy dodaje do pojęcia bytu współmierność, zbieżność (*adequatio*) z intelektem. Tradycyjna definicja Izaaka Ben Salomona jest w filozofii klasycznej pojmowana jako relacja zachodząca między rzeczą a intelektem. Aby więc określić czym jest prawda, należy rozpoznać w bytowej treści oba krańce relacji, to znaczy byt i intelekt. Odpowiednio, prawda jest tym samym co byt, gdyż byt jest racją i zasadą prawdy. Prawda zachodzi też jako pewna formalna racja zgodności poznania z rzeczą. I wreszcie prawda jest w intelekcie jako treść zapoznana. Tym samym jest prawda w wypowiedzi, aczkolwiek „umniejszily się prawdy od synów człowieczych”. Przed grzechem pierworodnym mowa służyła człowiekowi, aby wypowiadał to co jest. Obecnie na miarę intencji obrony prawdy, musi też mówić o tym czego nie ma. W klasycznej filozofii języka wychodzi się od mowy zewnętrznej (*verbum exterior*), od spełnienia głosowego wypowiedzi. Znak słowny wskazuje jednakże na głębszą treść i filozof poszukuje przyczyn wypowiedzi. Wewnątrz duszy przyczyną sprawczą i celową mowy zewnętrznej jest mowa wewnętrzna (*verbum interior*) — rezultat poznania intelektualnego, to co zostało zrozumiane. Przyczyną zaś mowy wewnętrznej jest słowo serca (*verbum cordis*), czyli to co jest pojmowane przez intelekt będący w akcji. Dla zrozumienia zagadnienia prawdy i prawdziwości wypowiedzi konieczne jest poznanie człowieka od strony jego działalności poznawczej, a także, co zostało pominięte, moralnej, jako że każda wypowiedź, o ile nie jest bełkotem, posiada swój przedmiot i cel.

25 czerwca 1980 — Spotkanie poświęcone było zmarłemu, wybitnemu historykowi filozofii profesorowi Władysławowi Tatarkiewiczowi. Swoimi wspomnieniami dzielił się ks. Bronisław Dembowski — uczeń Profesora tuż po wojnie na Uniwersytecie Warszawskim. Zapis związków z profesorem na Uniwersytecie i w okresie późniejszym, duszpasterskim, aż do końca, został utrwalony w artykule dla miesięcznika „Więź”.

Na spotkaniu Katedry omawiano też plany na przyszły rok akademicki.

Rok Akademicki 1980/1981

6 listopada 1980 — Spotkanie inauguracyjne, opóźnione o jeden miesiąc postawilo przed sobą ocenę stylu pracy i stanu dydaktycznego Katedry historii filozofii. Ustalono, że trzeba zmienić formułę wspólnych spotkań i prowadzić wspólne badania naukowe, mimo różnorodności zainteresowań. Dokonano podziału materiałów autorów polskich do recenzji, ze względu na brak informacji o polskich publikacjach filozoficznych w *Studia Philosophiae Christianae*. Omówiono plan zajęć, sposób ich prowadzenia i lektury.

11 grudnia 1980 — Rozważano sytuację w nauczaniu filozofii na uczelni. Z rozmów ze studentami wynika, iż zbyt często czują się wtłaczani w ramy jakiegoś systemu filozoficznego, za dużo otrzymują informacji kształtującej, a za mało podejmuje się prób wspólnego stawiania problemów filozoficznych. U samych studentów daje się zaobserwować z kolei myślenie przekonaniami czy lekturami, co utrudnia im poznawanie istoty problemów. Pojawia się konieczność badań metodologicznych i dydaktycznych w nauczaniu filozofii na wydziale filozoficznym, w sposobach czytania tekstu itd. Badania te mają służyć przełamywaniu schematów w wykładach i ćwiczeniach z filozofii.

15 stycznia 1981 — Ks. mgr January Budzisz przedstawił metody myślenia w Heideggerowskiej interpretacji Heraklita. *Die Wahrheit* — O prawdzie zawiera analizę pojęcia prawdy w całym kontekście etymologicznym od Heraklita do Arystotelesa. Teoria znaczy „widzenie”, grecka „*aletheia*” — nie-skrytość, jawność bytu. Teoria zatem jest to widzenie bytu, który się odsłania. Dowodzenie jest próbą zrozumienia i uzasadnienia słuszności widzenia. Etymologiczne — ukazać. Stwierdza się fakt niezgodności myśli i rzeczy. Prawda, sąd, widzenie wymagają uzgodnienia. Stawia się im szereg pytań. Odmownie do czytania tekstów ks. January Budzisz stwierdza konieczność zadawania wielu pytań tekstowi, pozwalających wychwycić właściwą myśl. Prawda jest zmierzaniem ku... Koncepcja ta została zakwestionowana przez profesora Mieczysława Gogacza. Zwrócił on uwagę, że w tej koncepcji czynnikiem odróżniającym jest zawsze jakaś przypadłość poznania, a nie byt jako byt. Racja prawdy w intelekcie musi być powiązana z racją prawdy w bycie. Spór przeniósł się następnie na rozumienie poznawczego docierania do bytu w teoriach klasycznej i współczesnej.

26 lutego 1981 — Udzielono informacji o powstaniu Międzynarodowej Akademii Filozofii w Dallas — stawiającej sobie za cel badania filozoficzne w perspektywie ontycznej i zarazem aksjologicznej. W skład prezydium Akademii weszli z Polski ks. profesor Styczeń i profesor Stróżewski.

Z kolei powstała dyskusja wokół przygotowywanej przez ks. January Budzisz wraz ze studentami sesji nt. „Idealizm i realizm w filozofii”. Dotyczyła ona różnic w myśleniu filozoficznym, jakie rysują się między filozofią tomistyczną, czy szerzej klasyczną, a współczesnymi teoriami poznania. Różnice, które owocują w końcu odmiennym ujęciem bytu.

12 marca 1981 — Ks. January Budzisz przedstawił poglądy Stefana Strassera (austriackiego fenomenologa) na temat fenomenologicznej koncepcji „ja” transcendentalnego. Zasadniczą tezą poznawczą jest stwierdzenie, że „to wszystko, co istnieje, istnieje dla mnie”. Według Strassera, ta formuła wyraża warunki ukonstytuowania się przedmio-

tu. Nasze „ja” transcenduje byt. Byt dla mnie obejmuje wszystkie dziedziny aktywności człowieka. To wszystko, co istnieje, istnieje dla mnie, określa horyzont świata, poza którym nie istnieje jakakolwiek rzecz, czy sens. Horyzont świata przekonuje mnie o konieczności ruchu transcendującego. Na horyzont świata składają się następujące czynniki: a) bycie w świecie, b) światomość mojej skończoności, c) świadomość nie-wszegobecnosci — dystans, d) świadomość przemijalności, e) wreszcie realizowanie siebie w horyzoncie świata. Dyskusja ogniskowała się wokół problemu, czym jest treść świadomości i jaka jest jej faktyczna relacja do świata.

23 kwietnia 1981 — Dr Tomasz Ruciński wyłożył zagadnienie pierwiastków rzeczywistości w trzech szkołach hinduskich: *sankhya*, *yoga*, *siwaizm* kaszmirski. Przedstawił przyczyny i konsekwencje rozwinięcia teorii od 25 pierwiastków rzeczywistości *tatwa* z *Sankhya* do 26 pierwiastków w *siwaizmie*. Spotkanie przyczyniło się do poznania przez członków Katedry odmiennego stylu myślenia w filozofii hinduistycznej.

11 czerwca 1981 — 1) Wspomnienia ks. doc. Bronisława Dembowskiego z obecności na Kongresie Odnowy Charyzmatycznej w Rzymie. Wydarzenie to, w którym uczestniczyło 523 przedstawiciele ze 101 krajów, miało kilka wymiarów: duszpasterski, modlitewny, ekumeniczny, poświęcony elementom doktrynalnym: obecności Maryi w Kościele, teologii sakramentu.

2) Goszczący na spotkaniu Katedry profesor J. Korolec przedstawił program przygotowywanego Kongresu Filozofii Średniowiecznej we wrześniu 1982 roku w Krakowie. Głównym tematem będzie *Człowiek i jego Świat*. Przewiduje się ok. 150 komunikatów i podział na kilka sekcji problemowych. Profesor Korolec zaprosił do przygotowania prac i wzięcia udziału w/w Kongresie.

3) Omówiono plan zajęć prowadzonych przez członków Katedry na rok przyszły.

4) Rozpatrzono propozycje ewentualnego udziału członków Katedry w wykładach na innych uczelniach (Politechnika Łódzka).

Rok Akademicki 1981/1982

12 października 1981 — Spotkanie zorganizowano specjalnie w poniedziałek dla podjęcia profesora Christiana Wenin z Uniwersytetu Louvain-La-Neuve, który jako przewodniczący Międzynarodowego Towarzystwa Mediewistycznego przyjechał przyjrzeć się miejscu i przygotowaniom do przyszłego Kongresu Filozofii Średniowiecznej. Przy okazji odbywa spotkania naukowe zaznajamiając się z pracami polskich ośrodków filozoficznych. Z działalnością naszej Katedry zapoznał gościa profesor Mieczysław Gogacz, po czym kolejno członkowie Katedry przedstawiali w języku francuskim bądź angielskim problemy, którymi się zajmują. Profesor Wenin wygłosił referat *O teorii powszechników u Abelarda*, co wywołało żywą dyskusję, jako że Abelard nie jest w Polsce nieznanym.

12 listopada 1981 — Spotkanie poświęcone było relacji z wydarzenia, jakim był Kongres Rzymski *De communibus radicibus christianis Nationum Europaeorum*. Zwołanie tego Kongresu to odpowiedź na apel Papieża Jana Pawła II: „czyż Duch Św. tego nie chce”, wygłoszony na wzgórzu gnieźnieńskim w czasie pamiętnej wizyty. Kongres był interdyscyplinarny. Można powiedzieć, iż skupiał wszystkie dziedziny humanistyczne. Pracowano w 12 grupach tematycznych. Ks. Bronisław Dembowski omówił najciekawsze z wystąpień i rezultaty

prac grupy filozoficznej, w której brał udział. Komplet materiałów z Kongresu zostanie wydany w jego aktach. Jednym z wielkich plusów tego Kongresu była obecność reprezentatywnej delegacji polskiej z wielu ośrodków, także z PAN; w ten sposób choć raz na sesji wyjazdowej nastąpiła wspólna wymiana myśli. Kongres niewątpliwie przyczynił się do pogłębienia rozumienia wspólnych korzeni Europy, a co za tym idzie jej jedności.

Zarejestrowano Naukowe Towarzystwo Tomistyczne, którego celem jest upowszechnianie myśli św. Tomasza z Akwinu i służenie wartościami kultury humanistycznej. O tym radosnym fakcie poinformował członków Katedry mgr Kazimierz Szałata — sekretarz Komitetu Założycielskiego Towarzystwa. Zaprosił on jednocześnie na pierwsze zebranie plenarne w dniu 19 listopada w Domu Nauczyciela przy ulicy Brzozowej.

Na dzień dzisiejszy — 21 listopada 1981 pióro Kronikarza zamiera czekając na historię.